



สถานการณ์หนี้ในระบบและ แนวทางการป้องกัน

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายพัฒนาระบบการเงินภาคประชาชน

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง

“หนี้นอกระบบหมายถึง หนี้ที่ไม่ได้กู้ยืมจากสถาบันการเงิน สหกรณ์ กองทุน หรือ
องค์กรการเงิน ที่รัฐกำกับดูแลอยู่ ดังนั้น หนี้กับเจ้าหนี้เงินกู้ บริษัทห้างร้านทั่วไป
จึงถือเป็นหนี้นอกระบบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม หนี้นอกระบบอาจแบ่งได้เป็นหนี้ที่ถูก
และผิดกฎหมาย”

กระทรวงการคลัง

สาเหตุของปัญหาหนี้นอกระบบ



“... ปัญหาหนี้นอกระบบเป็นปัญหาเคียงคู่กับสังคมไทยมายาวนาน และยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังสำคัญที่เกิดกับผู้มีรายได้น้อยและยากจน

สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากประชาชนมีรายได้น้อยพอเพียงกับรายจ่าย และมีรายได้น้อยไม่สม่ำเสมอ การขาดทักษะในการบริหารจัดการทางการเงินในครัวเรือนให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนขาดโอกาสและความสามารถในการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบ”

- ปัญหาเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคม
- ปัญหาของระบบสินเชื่อสถาบันการเงิน
- ปัจจัยส่วนบุคคล
- เหตุฉุกเฉิน

Root Cause ปัญหาหนี้นอกระบบ

ผลลัพธ์



คนไทยเป็นหนี้นอกระบบ

ผู้มีรายได้น้อย 1.26 ล้านคน มีหนี้นอกระบบ 68,000 ล้านบาท

(จากจำนวนผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 11.4 ล้านคน ภายใต้โครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 60)

“ ตอกย้ำปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ”

- สิ่งที่เพิ่มขึ้น : ดอกเบี้ย มูลหนี้ และความเครียด
- สิ่งที่ลดลง : รายได้ การอุปโภคบริโภค การออม และการลงทุนประกอบอาชีพ
- สิ่งที่สูญเสีย : ที่ดินทำกิน และคุณภาพชีวิต

ทางเลือก

เลือกกู้ยืมแหล่งเงินทุนในระบบ ... แต่กู้ไม่ได้

หรือ

เลือกที่จะกู้เงินนอกระบบ

สถาบันการเงิน

- ขาดศักยภาพการชำระหนี้
 - รายได้ / อาชีพ / อายุ
 - มีประวัติค้างชำระ / ติดเครดิตบูโร
- ขาดหลักประกัน (หลักทรัพย์ค่า / บุคคลค่า)

ผู้ให้บริการ Non-Bank

- ขาดศักยภาพการชำระหนี้
 - วงเงินให้กู้ไม่เพียงพอตามต้องการ
- #### องค์กรการเงินชุมชน
- ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม
 - วงเงินของกลุ่มไม่เพียงพอจัดสรรช่วยเหลือ
 - กลุ่มไม่มีนโยบายช่วยเหลือแก่หนี้นอกระบบ

- เคยเข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุนในระบบมาก่อน
- วงเงินให้กู้สูงกว่าแหล่งเงินทุนในระบบ
- ต้องการเงินด่วน รวดเร็ว
- ใกล้บ้าน มีบริการส่งเงินถึงที่
- ไม่มีขั้นตอนยุ่งยาก ไม่ต้องไปเอกสารมากมาย
- ขาดความตระหนักถึงภัยของเงินกู้นอกระบบ

สภาพการณ์

มีปัญหา รายได้ < รายจ่าย

- รายได้น้อย
 - รายได้ต่ำ ไม่พอเลี้ยงชีพและครอบครัว
 - รายได้ไม่มั่นคง ไม่แน่นอน
- รายจ่ายสูง
 - รายจ่ายครัวเรือนสูง
 - ต้นทุนการประกอบอาชีพสูง
 - ไม่มีเงินออมสำหรับใช้จ่ายฉุกเฉิน



มีเหตุต้องใช้จ่าย

- มาก
 - หนี้เรียนค่าขาย/ลงทุนในธุรกิจ
 - ใช้จ่ายในครัวเรือน
 - การศึกษาบุตร
 - ซื้อหรือซ่อมแซมบ้าน/รถ
 - ชำระหนี้เดิม (ในระบบ/นอกระบบ)
 - รักษาพยาบาล
 - อื่น ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายทางสังคม
- น้อย
 - ใช้จ่ายซื้อสิ่งอำนวยความสะดวก

มีเจ้าหนี้นอกระบบ เป็นทางเลือก

- ญาติพี่น้องและคนรู้จัก**
 - ให้รูปแบบเกือกลดดอกเบี้ย 3-5% ต่อเดือน
 - ไม่มีการทำเอกสารสัญญา
- นายทุนและแก๊งเงินกู้**
 - ดอกเบี้ยผิดกฎหมาย (20% ต่อเดือน หรือ 20% ต่อ 24 วัน)
 - ทวงถามหนี้โหด
 - สัญญาไม่เป็นธรรม/หวงยึดที่ดิน

มีปัญหาเชิงพฤติกรรม

- ดัดการพนันและอบายมุข
- ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัว

รากเหง้า

ขจัดรากเหง้าปัญหา :

รายได้จากการประกอบอาชีพ ไม่เพียงพอ

ลดรายจ่าย สร้างรายได้ ขยายโอกาส สร้างชุมชนเข้มแข็ง

ขาดการวางแผนใช้จ่าย และวินัยการเงิน

สร้าง Financial Literacy ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ความรู้ด้านกฎหมาย จัดการเจ้าหนี้นอกระบบที่ผิดกฎหมาย

ขาดความรู้ ความระมัดระวัง ด้านการเงิน - กฎหมาย

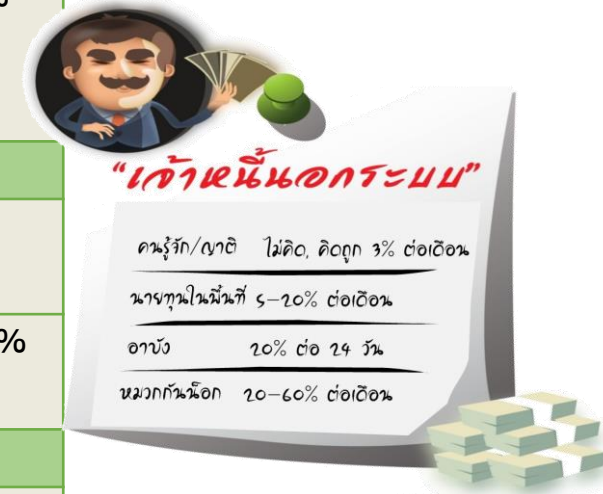
อุปทานเงินทุนนอกระบบสูง

ปัญหาเชิงพฤติกรรม

ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ตัวอย่างลักษณะของหนี้นอกระบบ

เจ้าหนี้นอกระบบ	จำนวนเงินกู้ (บาท)	เงื่อนไขการชำระหนี้	อัตราดอกเบี้ย	คำนวณเป็นดอกเบี้ยต่อปี
แบบกู้รายเดือน				
- นายทุนเงินกู้	วงเงินหลากหลาย	ตามแต่ตกลง อาจให้วางโฉนดที่ดิน หรือให้ขายฝาก	2 - 20 % ต่อเดือน	240 %
- เงินด่วนทันใจ ให้บริการ 24 ชม. อนุมัติใน 1 วัน	50,000 - 500,000	ส่งรายเดือน ไม่เกิน 60 เดือน	5 - 20 % ต่อเดือน	60 - 240 %
แบบกู้รายวัน				
- ออโต้ปล่อยเงินกู้ในตลาด	2,000 - 3,000	ส่งวันละ 100 บาท จำนวน 24 วัน	20 % ต่อ 24 วัน	304 %
- แก๊งค์/ขบวนการ หมวกกันน็อก	วงเงินหลากหลาย เช่น กู้ 10,000 บาท	ส่งวันละ 100 - 200 บาท	20 - 60 % ต่อเดือน	240 - 720 %
แบบกู้ราย 3 วัน				
- เงินกู้ออนไลน์ (Line , Facebook)	300 500 1,000	คืน 450 บาท ใน 3 วัน คืน 600 บาท ใน 3 วัน คืน 1,200 บาท ใน 3 วัน	เทียบเท่ากับ 6.67 - 16.67 % ต่อวัน	2,433.33 % - 6,083.33 %



ที่มา : ส.ค.ค.

มติ ครม. 4 ต.ค. 59
ดำเนินการแก้ไขปัญหา
หนี้นอกระบบ 5 มิติ



- 1 ดำเนินการอย่างจริงจังกับ เจ้าหนี้นอกระบบที่ผิดกฎหมาย
- 2 เพิ่มช่องทางการ เข้าถึงสินเชื่อบนระบบ
- 3 ลดภาระหนี้นอกระบบ โดยไกล่เกลี่ยประนอมหนี้
- 4 เพิ่มศักยภาพการหารายได้ ของลูกหนี้นอกระบบ
- 5 สนับสนุนอื่น ๆ
 - พัฒนารฐานข้อมูล
 - ส่งเสริมให้องค์กรการเงินชุมชน ร่วมแก้หนี้นอกระบบ

ผลการสำรวจการเข้าถึงบริการทางการเงินภาคครัวเรือน ปี 2556 (จัดทำโดย ธปท. และสำนักงานสถิติแห่งชาติ)

- ครัวเรือนไทย 4.23% ยังไม่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงินได้
- ครัวเรือนไทย 3.53% เป็นหนี้นอกระบบและยังคงใช้บริการทางการเงินจากนายทุนเงินกู้



การพัฒนา
สินเชื่อพีโกไฟแนนซ์
กับการแก้ไขปัญหา
หนี้นอกระบบ

“ เพื่อให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ได้รับโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินในระบบโดยง่าย และรวดเร็ว และสามารถทดแทนแหล่งเงินกู้นอกระบบ ”

สถิติผู้มีรายได้น้อยที่เป็นหนี้นอกระบบแยกตามรายภาค

ภาค	ผู้มีรายได้น้อย ที่มีหนี้ นอกระบบ(ราย)	สัดส่วน (จำนวนราย)	หนี้นอกระบบรวม (ล้านบาท)	สัดส่วน (จำนวนหนี้)	หนี้นอกระบบเฉลี่ย (บาทต่อราย)
อีสาน	554,576	44.11	30,694.76	45.14	55,348.17
เหนือ	219,572	17.47	11,547.71	16.98	52,591.89
กลาง	195,077	15.52	10,287.73	15.13	52,736.79
ใต้	167,111	13.29	9,110.11	13.40	54,515.35
ตะวันออก	61,187	4.87	3,086.76	4.54	50,447.93
กรุงเทพฯ	59,608	4.74	3,276.35	4.82	54,965.01
รวม	1,257,131	100.00	68,003.43	100.00	54,094.15
กลาง + กรุงเทพฯ	254,685	20.26	13,564.09	19.95	50,447.93

ที่มา : ฐานข้อมูลโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560

การแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบของรัฐบาล

กระทรวงการคลังร่วมกับอีก 11 หน่วยงาน ร่วมขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืน 5 มิติ ตามมติ ครม. 4 ตุลาคม 2559

1. ดำเนินการอย่างจริงจังกับเจ้าหนี้ในระบบที่ผิดกฎหมาย



- ประชาสัมพันธ์ให้เจ้าหนี้มาร่วมไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ในระบบ
- เปิดช่องทางให้เจ้าหนี้ในระบบจดทะเบียนเป็นผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อรายย่อย (Non-Bank)
- บังคับใช้ พ.ร.บ. ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. 2560 เจ้าหนี้ในระบบที่เรียกเก็บดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดมีโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ



2. เพิ่มช่องทางการเข้าถึงสินเชื่อในระบบ



- กำหนดให้มีผู้ประกอบการรายย่อยระดับจังหวัดภายใต้การกำกับ (สินเชื่อพีโคไฟแนนซ์) ให้ประชาชนกู้ยืมเพื่อใช้จ่ายอเนกประสงค์ ในวงเงิน 50,000 บาทต่อราย อัตราดอกเบี้ยไม่เกินร้อยละ 36 ต่อปี
- ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. จัดตั้ง Business Unit ด้านแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ
 - มีผลิตภัณฑ์สินเชื่อเงินผ่อนปรน
 - ให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ และให้ความรู้ทางการเงิน
 - พัฒนาศักยภาพของลูกหนี้ในระบบ
 - พัฒนาศักยภาพขององค์กรการเงินชุมชนเพื่อเป็น SFI's Banking Agents และเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนให้ผู้มีรายได้น้อย



3. ลดภาระหนี้ในระบบโดยการไกล่เกลี่ยประนอมหนี้



- มีจุดให้คำปรึกษาปัญหาหนี้ในระบบ ณ สาขา ธ.ออมสิน และ ธ.ก.ส. พร้อมกับประสานนำลูกหนี้เข้าสู่กลไกของคณะอนุกรรมการไกล่เกลี่ยประนอมหนี้ในระบบใน 77 จังหวัด ก่อนจะพิจารณาสินเชื่อตามศักยภาพของลูกหนี้แต่ละรายต่อไป
- ศูนย์ปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการฉ้อโกงทรัพย์สินของประชาชน (ศปฉช.)

4. เพิ่มศักยภาพของลูกหนี้ในระบบ



- ลูกหนี้ในระบบที่ไม่มีศักยภาพในการชำระหนี้หรือมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ จะได้รับการสนับสนุนฟื้นฟูอาชีพ ผ่านกลไกของคณะอนุกรรมการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพการหารายได้ของลูกหนี้ในระบบใน 77 จังหวัด

5. สนับสนุนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรการเงินชุมชนที่เกี่ยวข้อง



- พัฒนาเครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนให้สามารถแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบภายในชุมชนอย่างเหมาะสม (กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนสวัสดิการชุมชน กองทุนหมู่บ้าน ฯลฯ)
- เผยแพร่ความรู้และทักษะทางการเงินแก่ประชาชน
- จัดทำฐานข้อมูลหนี้ในระบบ



ความคืบหน้าการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืน 5 มิติ



1

ดำเนินการอย่างจริงจังกับเจ้าหนี้นอกระบบที่ผิดกฎหมาย



สตช. จับกุมดำเนินคดี

5,297 ราย

(ยอดสะสมตั้งแต่ ต.ค. 59)



2

เพิ่มช่องทาง การเข้าถึงสินเชื่อในระบบ

Pico-Finance

ได้รับใบอนุญาต

710 ราย (72 จังหวัด)

(สินเชื่อพีโกไฟแนนซ์ 699 ราย ใน 72 จังหวัด/สินเชื่อพีโกพลัส 11 ราย ใน 6 จังหวัด)

เปิดดำเนินการแล้ว

590 ราย (68 จังหวัด)

(ตั้งแต่ ธ.ค. 59 - ก.ย. 62)

+

สินเชื่ออนุมัติสะสม

119,551 บัญชี / 3,137.50 ลบ.

(เฉลี่ย 26,240.21 บาทต่อบัญชี)



สินเชื่อรายย่อยเพื่อใช้จ่ายฉุกเฉิน และผลิตภัณฑ์อื่น (ตั้งแต่ปี 60)

ประชาชนทั่วไป

576,434 ราย / 25,389.49 ลบ.

ผู้มีรายได้น้อยในโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ

ปี 2560 ที่มีหนี้นอกระบบ

45,629 ราย / 1,967.78 ลบ.

3

ลดภาระหนี้นอกระบบโดยไกล่เกลี่ยประนอมหนี้



ไกล่เกลี่ยประนอมหนี้

โดยคณะอนุกรรมการไกล่เกลี่ยประนอมหนี้นอกระบบประจำจังหวัด

(ตั้งแต่ปี 60 - ก.ค. 62)

มีเรื่องรับเข้า 5,590 เรื่อง/

ไกล่เกลี่ยสำเร็จ 2,374 เรื่อง

(คิดเป็นร้อยละ 42.47

ของเรื่องรับเข้า)

4

เพิ่มศักยภาพของลูกหนี้นอกระบบ

ให้ความรู้ทางการเงิน

+



ฝึกอาชีพตามบริบทของพื้นที่

+

สร้างโอกาสการมีงานทำ

5

สนับสนุนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรการเงินชุมชนที่เกี่ยวข้อง

ตรวจชุมชน/

สร้างโมเดลการแก้ไขปัญหานี้นอกระบบโดยใช้กลไกชุมชน



+

ขยายผลกับชุมชนกว่า 180 แห่ง

ผลการแก้ไขปัญหาหนี้นอกระบบสำหรับผู้มีรายได้น้อย



ฐานข้อมูลลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 60

1.26 ล้านราย

ติดตามตัวได้ (68%)
(853,696 ราย/47,089.97 ลบ.)



ประสงค์ให้ช่วยเหลือ 66%
(565,587 ราย)

84% ได้รับ
การช่วยเหลือแล้ว
(474,849 ราย)

หนี้นอกระบบ 68,000 ลบ.



ไม่ประสงค์ให้ช่วยเหลือ 34%
(285,138 ราย)

ยุติความช่วยเหลือ

- ไกล่เกลี่ยประนอมหนี้
- ช่วยเหลือด้านสินเชื่อ
- ฟื้นฟูศักยภาพการหารายได้ (+ มาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ)

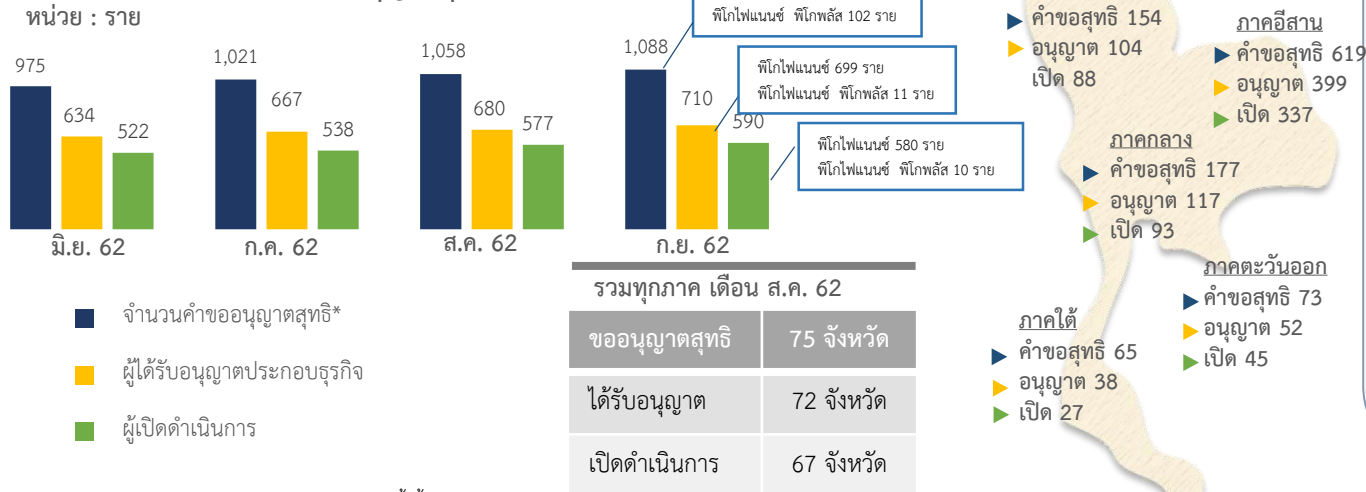
สถิติสินเชื่อพีโกไฟแนนซ์ (ณ ก.ย. 62)



สินเชื่อพีโกไฟแนนซ์

ผู้ประกอบการต้องเป็นนิติบุคคล มีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท หรือ 10 ล้านบาท สามารถให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชนในวงเงินรายละไม่เกิน 50,000 บาท หรือ 100,000 บาท (เฉพาะกรณีมีทุนจดทะเบียนชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท) โดยคิดอัตราดอกเบี้ยหรืออัตรากำไรจากการให้สินเชื่อ รวมค่าปรับ ค่าธรรมเนียม และค่าบริการ ได้ไม่เกิน 36% ต่อปี (แบบลดต้นลดดอก) แบบมีหรือไม่มีหลักประกัน รวมถึงรับจำหน่ายทะเบียนรถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือรถทางการเกษตรได้

สถิติการพิจารณาอนุญาตสุทธิ (ยอดสะสม)

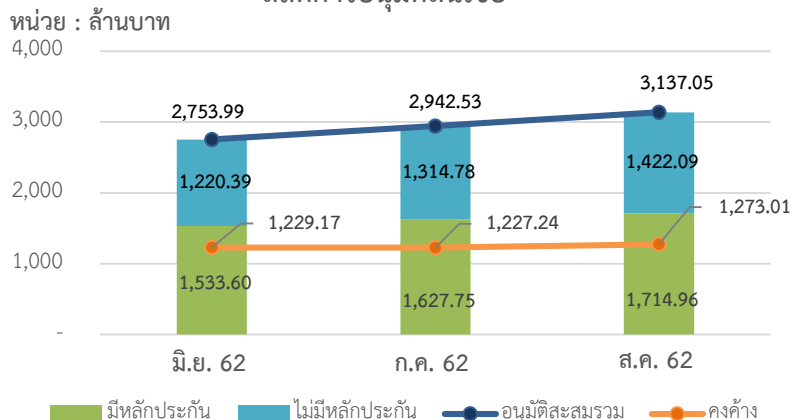


ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ
สินเชื่อพีโกไฟแนนซ์
และตรวจสอบรายชื่อ
ผู้ประกอบการสินเชื่อพีโกไฟแนนซ์
ที่เปิดดำเนินการแล้ว
ในจังหวัดต่าง ๆ ได้ทาง Link

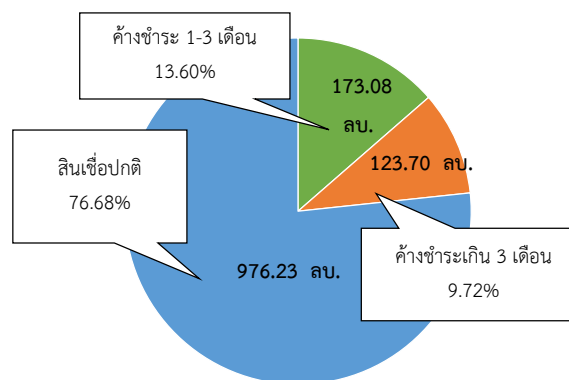


www.1359.go.th/picodoc

สถิติการอนุมัติสินเชื่อ



ยอดคงค้างสินเชื่อทั้งสิ้น 1,004.50 ล้านบาท (ส.ค. 62)



DEBT



“ในการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบอย่างยั่งยืนนั้น ไม่ใช่เพียงแต่เพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือการรีไฟแนนซ์หนี้ทั้งในและนอกระบบ แต่รวมถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เริ่มออมเงินเพื่ออนาคต ใช้ชีวิตให้เหมาะสมกับรายได้ รวมถึงการฝึกฝนทักษะและประกอบอาชีพเสริมหากรายได้ไม่เพียงพอ”



Savings

